

Sygn. akt VI U 477/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – st. sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2019 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: A. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 4 stycznia 2019 r., znak: (...)

w sprawie: A. Ż.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o ustalenie kapitału początkowego

oddala odwołanie.

Na oryginalnie właściwy podpis.

Sygn. akt VI U 477/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 stycznia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonej A. Ż. ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku, ponieważ decyzją z dnia 3 lipca 2017 roku dokonano ponownego ustalenia kapitału początkowego zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 11 kwietnia 2017 roku.

Odwołanie od decyzji wniosła ubezpieczona domagając się zmiany decyzji i wliczenia do kapitału początkowego lat pracy w byłej C.od 30 kwietnia 1981 roku do 14 listopada 1983 roku jako okresu zatrudnienia oraz wliczenia okresów wychowywania dzieci na córkę M. – 3 lata i na syna B. – 1 rok 1 miesiąc 12 dni. W ocenie ubezpieczonej decyzja została wydana z rażącym naruszeniem prawa, a ustalenia organu rentowego są sprzeczne z treścią zgromadzonego materiału dowodowego. Ponadto ubezpieczona zarzuciła organowi rentowemu między innymi: przekroczenie swobodnej oceny materiału dowodowego, nietrafność wysnutych wniosków, rażąca niesprawiedliwość. W uzasadnieniu swojego odwołania ubezpieczona wskazała, że niezaliczenie przez organ rentowy ww. okresu zatrudnienia oraz wychowywania dzieci niekorzystnie wpłynęło na ustalenia wysokości kapitału początkowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia 20 maja 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił ubezpieczonej A. Ż. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 365,90 zł, okresy składkowe w wymiarze 5 lat 4 miesięcy 2 dni (64 miesięcy), okresy nieskładkowe tj. sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 4 lat 1 miesiąca 12 dni (49 miesięcy) oraz współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 46,25 %. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto następujące lata: 1984, 1985, 1989-1993, 1995 i 1997. Na skutek odwołania ubezpieczonej Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia (...) roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do uwzględnienia przy ustalaniu wartości kapitału początkowego ubezpieczonej A. Ż. - jako okresu składkowego – okresu jej pracowniczego zatrudnienia w C. od 30 kwietnia 1981 r. do 14 listopada 1983 r. w (...) koncern P. (...) koncern (...) w P.. W wykonaniu wyroku Sądu organ rentowy wydał decyzję z dnia 3 lipca 2017 roku ponownie ustalając wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 499,71 zł, okresy składkowe w wymiarze 7 lat 9 miesięcy 27 dni (93 miesiące), okresy nieskładkowe tj. sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 4 lat 1 miesiąca 12 dni (49 miesięcy) oraz współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 52,10 %. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto następujące lata: 1984, 1985, 1989-1993, 1995 i 1997.

Dowód: akta organu rentowego – decyzja o ustaleniu kapitału początkowego k. 70-72, decyzja o ponownym ustaleniu kapitału początkowego k. 95-97; akta sprawy sygn. VI U 3014/16 – wyrok wraz z uzasadnieniem k. 162-175.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych dokumentów w aktach sprawy, których autentyczność nie budziła żadnych wątpliwości.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie. Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu była kwestia ponownego ustalenia kapitału początkowego dla ubezpieczonej A. Ż.. W ocenie ubezpieczonej organ rentowy powinien ponownie ustalić kapitał początkowy biorąc pod uwagę wynagrodzenia uzyskane w czasie zatrudnienia w Czechosłowacji oraz uwzględniając w całości okresy opieki nad dziećmi.

Zgodnie z art. 175 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako ustawa emerytalna) ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114 (tj. po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość; decyzja została wydana w wyniku przestępstwa; dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe; decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie; decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność; przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego).

Przed rozważeniem kwestii zasadności ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego w tej sprawie dla porządku Sąd wskazuje na ogólne zasady ustalania i obliczania kapitału początkowego. W myśl art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 (tj. 24% kwoty bazowej wynoszącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 r. oraz po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych, po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych), z uwzględnieniem ust. 2-12 (o których częściowo mowa poniżej). Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się

przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. na dzień 31 grudnia 1998 roku): okresy składkowe, o których mowa w art. 6; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. Przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych

w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. Współczynnik ten oblicza się według określonego wzoru uwzględniającego: wiek ubezpieczonego w dniu 31 grudnia 1998 r.; wiek 60 dla kobiet; udowodniony okres składkowy i nieskładkowy; wymagany staż - oznacza 20 - dla kobiet i 25 - dla mężczyzn; z tym zastrzeżeniem, że współczynnik zaokrąglą się do setnych części procenta

i nie może on być wyższy od 100%.

Na gruncie wyżej przywołanych przepisów Sąd wskazuje, że wbrew twierdzeniom ubezpieczonej, organ rentowy uwzględnił przy ustaleniu wartości kapitału początkowego okres pracowniczego zatrudnienia w C. od 30 kwietnia 1981 r. do 14 listopada 1983 r.

W pierwszej decyzji organ rentowy do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 365,90 zł, okresy składkowe w wymiarze 5 lat 4 miesiące 2 dni (64 miesiące), okresy nieskładkowe tj. sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 4 lat

1 miesiąca 12 dni (49 miesięcy) oraz współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego

i nieskładkowego w wysokości 46,25 %. W decyzji ponownie ustalającej kapitał początkowy z dnia 3 lipca 2017 roku organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 499,71 zł, okresy składkowe

w wymiarze 7 lat 9 miesięcy 27 dni (93 miesiące), okresy nieskładkowe

tj. sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 4 lat 1 miesiąca 12 dni (49 miesięcy) oraz współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 52,10 %.

Powyższe różnice wprost wskazują na to, że organ rentowy zgodnie z wyrokiem Sądu uwzględnił wyżej wskazany okres jako okres składkowy do obliczenia wartości kapitału początkowego. Organ rentowy nie uwzględnił dochodów uzyskiwanych w tym okresie do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, czego domagała się w niniejszej sprawie ubezpieczona.

W kwestii ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego zastosowanie znajdą zasady określone w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 na podstawie wyżej cytowanego art. 174 ust. 3. Zgodnie

z art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalone w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok,

w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem

ust. 6 i art. 176. Podstawę wymiaru emerytur i rent, zwaną dalej "podstawą wymiaru", ustala się od wynagrodzenia z tytułu wykonywania pracy

w ramach stosunku pracy, z uwzględnieniem wypłaconych zamiast tego wynagrodzenia świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (§ 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent). Ta ogólna zasada odnosi się także do podstawy wymiaru kapitału początkowego. Szczegółowe zasady obliczania podstawy wymiaru

zostały wskazane w § 8-11 i § 14. W myśl § 10 ww. rozporządzenia jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia: kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r. - kwoty wynagrodzenia

przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Literalne brzmienie przepisu mogłoby wskazywać na

to, że nie ma możliwości ustalenia podstaw wymiaru składki na podstawie tzw. wynagrodzeń zastępczych osób, które przed rozpoczęciem pracy za granicą nie wykonywały pracy w kraju – tak jak ubezpieczona A. Ż.. Powyższa kwestia została jednak rozstrzygnięta wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia

2 lipca 2012 roku, sygn. P 35/10, w którym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że § 10 pkt 2 ww. rozporządzenia w zakresie, w jakim uzależnia ustalenie podstawy wymiaru emerytury lub renty od tego, czy pracownik był zatrudniony w kraju przed wyjazdem za granicę, jest niezgodny z art. 32

ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W konsekwencji, brak zatrudnienia w kraju, przed podjęciem pracy za granicą, nie pozbawia ubezpieczonych możliwości przyjęcia kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze. Jednakże wyżej cytowane przepisy nie dają podstaw prawnych do przeliczenia wynagrodzenia według kursu waluty (w przypadku ubezpieczonej z koron czeskich na złotówki), ani do przyjęcia ówczesnego średniego krajowego wynagrodzenia w Polsce, tak jak domagała się tego ubezpieczona. W ocenie Sądu, w sytuacji ubezpieczonej, z uwagi na brak zatrudnienia w kraju przed wyjazdem za granicę, możliwe byłoby tylko przyjęcie wynagrodzenia osoby zatrudnionej w analogicznym zakładzie pracy na analogicznym stanowisku. Ciężar dowodu spoczywa na ubezpieczonej i to właśnie ubezpieczona (czy w postępowaniu przed organem rentowym, czy też w postępowaniu przed Sądem) jest obowiązana takie wynagrodzenie zastępcze wykazać. W niniejszym postępowaniu ubezpieczona nie sprostала temu ciężarowi dowodowemu, bowiem przedłożyła jedynie zaświadczenie

o zatrudnieniu, w którym wskazano średni miesięczny zarobek brutto za okres ostatnich 12 miesięcy w koronach czeskich. Jak już wskazano wyżej, na podstawie § 10 pkt 2 ww. rozporządzenia w przypadku zatrudnienia za granicą przed 1991 roku podstawę wymiaru stanowić może tylko i wyłącznie tzw. wynagrodzenie zastępcze, a nie wynagrodzenie faktycznie otrzymywane. Z kolei zaś na okoliczność ustalenia odpowiedniego wynagrodzenia zastępczego, ubezpieczona nie przedłożyła żadnych dowodów.

Jednocześnie Sąd wskazuje, że przewidziany przez § 10 pkt 2

ww. rozporządzenia sposób ustalania podstawy wymiaru świadczenia za okresy zatrudnienia za granicą nie wyłącza możliwości stosowania

art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 5 grudnia 2016 roku, sygn. III UK 33/16). Organ rentowy wziął pod uwagę wariant, w którym przyjął wynagrodzenia minimalnych za sporny okres, jednak nawet przy zastosowaniu tego rozwiązania, wartość kapitału początkowego nie ulegnie zmianie, ponieważ nie zmieni się wskaźnik wysokości podstawy wymiaru. W związku z powyższym, Sąd nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji w wyżej wskazanej części uznając ją za prawidłową.

Ubezpieczona w swoim odwołaniu domagała się także zaliczenia

w całości okresów wychowywania dzieci. Na córkę M. organ rentowy zaliczył w całości okres 3 lat (od (...)roku do 9 września 1988 roku). Na syna B. organ rentowy zaliczył okres wychowywania od (...)roku do 31 grudnia 1998 roku (tj. 1 rok 1 miesiąc i 12 dni),

z uwagi na to, że jak wskazują wyżej cytowane przepisy, zarówno okresy składkowe jak i nieskładkowe (a takim okresem nieskładkowym są okresy wychowywania dzieci) przy ustalaniu wartości kapitału początkowego uwzględnia się jedynie do dnia 31 grudnia 1998 roku. W takim stanie rzeczy Sąd stwierdził, że organ rentowy właściwie ustalił ubezpieczonej wymiar okresów nieskładkowych i w tym zakresie także nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

W konsekwencji wyżej zaprezentowanych rozważań Sąd stwierdził, że nie zaistniały okoliczności uzasadniające ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, o czym orzekł w sentencji wyroku.

SSO Ewa Milczarek